

Korkeakoulujen kestävä kasvun ohjelman linjaukset

Sisällysluettelo

1. Johdanto	2
2. Ehdotukset koulutusperäisen maahanmuuton lisäämiseksi	5
Kolminkertaistetaan ulkomaalaisten opiskelijoiden määrä korkeakouluissa	6
Rakennetaan ulkomaisille osaajille selkeä pätevyitysmispolku suomalaisille työmarkkinoille ..	10
Parannetaan ulkomaalaisten opiskelijoiden integroitumista ja työllistymistä Suomeen	11
3. Ehdotukset korkeakoulutuksen aikaistamiseksi ja joustavoittamiseksi	12
Lisätään korkeakoulujen aloituspaikkoja pitkäjänteisesti	12
Parannetaan ensikertalaisten asemaa korkeakoulujen valinnoissa	14
Joustavoitetaan mahdollisuuksia suorittaa ylempi korkeakoulututkinto, myös työn ohella.....	14
Sujuvoitetaan, nopeutetaan ja joustavoitetaan opintoja	15
4. Ehdotukset jatkuvan oppimisen tarjonnan vahvistamiseksi	16
Vahvistetaan korkeakoulujen yhteistyönä jatkuvan oppimisen tarjontaa	16
5. Ehdotukset kriittisen ja huippuosaamisen lisäämiseksi	17
Hyödynnetään tutkijakoulutettuja laajemmin yhteiskunnassa	18
Toimeenpannaan LUMA-strategian toimenpiteet osaamistason nostamiseksi.....	18
Toimeenpannaan muita TKI-tiekartan toimenpiteitä.....	18
6. Ehdotukset koulutusvastuujärjestelmän uudistamiseksi	19
Uudistetaan koulutusvastuujärjestelmä nykyistä joustavammaksi	19
Selkeytetään tutkintonimikkeet.....	22
Liitteet	25
Mallinnuksia korkeakoulutuksen aloituspaikkojen ja uusien ulkomaalaisten opiskelijoiden edellyttämästä lisärahoitustarpeesta ammattikorkeakouluille ja yliopistoille	25
Ohjelman työryhmien jäsenet.....	29

1. Johdanto

Sanna Marinin hallitus ilmoitti toukokuussa 2021 hyväksytyssä kestävyystiekartassa ([Valtioneuvoston julkaisuja 2021:43](#)) tukevansa korkeakoulujen kanssa yhdessä valmisteltuja, korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vision 2030 toteuttamiseen tähtääviä toimenpiteitä tavoitteena, että koulutuksen tuottama osaaminen ja tutkinnot tukevat nykyistä paremmin työllisyyttä ja työmarkkinoiden uudistumista.

Korkeakoulujen kanssa yhteistyössä valmisteltavien toimenpiteiden tavoitteeksi hallitus asetti, että korkeakouluista valmistuu nykyistä enemmän osaajia alueille ja aloille, joilla on tai ennakoidaan olevan työmarkkinatarpeita. Arvio oli, että uudistusten osaavan työvoiman tarjontaa kasvattava potentiaali on etenkin pitkällä aikavälillä merkittävä.

Kestävyystiekartassa tunnistetut korkeakoulutuksen kehittämisaalueet olivat:

- Korkeakoulukseen pääsyä nopeutetaan ja aloituspaikkoja lisätään.
- Kansainvälisten uusien opiskelijoiden määrää kasvatetaan ja heidän työllistymistään Suomeen parannetaan.
- Opintojen tosiasiallista kestoa lyhennetään kehittämällä opintojen sujuvuutta tukevia rakenteita ja siten parannetaan opiskelijan mahdollisuuksia suorittaa tutkinto tavoiteajassa. Opiskelijoiden hyvinvointiin ja opintojen ohjaukseen panostetaan.
- Ennakoitavan ja pitkäjänteisen rahoituksen roolia korkeakoulurahoituksessa vahvistetaan.
- Jatkuvan oppimisen edistämiseksi korkeakoulutuksen muotoja ja tarjontaa joustavoitetaan ja monipuolistetaan siten, että ne mahdollistavat nykyistä paremmin jatkuvan oppimisen eli työn ja opiskelun vuorottelun, työn ohessa opiskelun ja oppimisen työpaikoilla myös muutoin kuin tutkintoon tähtäävänä koulutuksena.

Hallituksen toimeksiannon perusteella tämän kestävä kasvun ohjelman toimenpiteitä on valmisteltu yhdessä korkeakoulujen kanssa. Valmistelu on tehty neljässä valmisteluryhmässä:

- koulutusvastuujärjestelmän uudistaminen
- osaavan työvoiman tarjonnan lisääminen
- koulutus- ja työperäisen maahanmuuton lisääminen
- kasvun tukeminen vahvalla TKI-toiminnalla

Kokonaisuuden tukena on ollut analyysiryhmä, jonka tehtävänä on ollut tuottaa arvioita toimenpiteiden vaikutuksesta työvoiman tarjontaan sekä toimenpiteiden kustannuksista ja niiden vaatimista resursseista.

Valmisteluryhmissä on ollut edustus opetus- ja kulttuuriministeriöstä (OKM), Suomen yliopistojen rehtorineuvostosta Unifista ja ammattikorkeakoulujen rehtorineuvostosta Arenesta. Analyysiryhmässä on ollut edustus lisäksi valtiovarainministeriöstä ja työ- ja elinkeinoministeriöstä. Ohjausryhmässä on ollut

edustettuna näiden lisäksi myös Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL, Suomen opiskelijakuntien liitto Samok ja Suomen Akatemia.

Valmistelu on tehty virkatyönä, ja siihen ovat osallistuneet korkeakouluja edustavien rehtorineuvostojen nimeämät jäsenet. Toimenpiteiden kuvaukset ja alustavat vaikutus- ja kustannusarviot on tarkoitettu yksityiskohtaisen valmistelun ja poliittisen päätöksenteon pohjaksi. Niitä ei ole käsitelty poliittisesti eikä nimenomaisesti hyväksytty yliopistojen tai ammattikorkeakoulujen rehtorineuvostojen kannoiksi.

Tässä dokumentissa ehdotetut toimenpiteet on ryhmitelty sen mukaan, miten ne vaikuttavat osaavan työvoiman tarjontaan. Vaikutustavat ovat seuraavat:

1. Työikäisten määrä kasvaa Suomessa kansainvälisten opiskelijoiden maahanmuuton ja työllistymisen seurauksena
2. Korkeakoulutettujen työura pitenee, koska koulutuspolku lyhenee, joustavoituu, ja opinnoista suurempi osuus on mahdollista suorittaa työn ohella
3. Korkeammin koulutettuna työskentelyn osuus työurasta kasvaa, koska korkeakoulutus aikaistuu
4. Osaamisen taso nousee, ja osaaminen kohdistuu nykyistä paremmin työvoiman tarpeeseen eri aloilla ja eri alueilla

Ehdotusten toteuttaminen edellyttää korkeakoulutuksen resurssien vahvistamista ennakoitavalla, pitkäjänteisellä tavalla. Ehdotukset rakentuvat tälle hallituksen kestävyystiekartassa mainitulle periaatteelle. Tässä työssä laaditut arviot tarvittavasta julkisesta rahoituksesta ja täydentävistä rahoituslähteistä liittyvät yllä mainittuihin ehdotuksiin silloin kun ne ovat olleet riittävällä tarkkuudella tässä valmisteluajataulussa arvioitavissa. Laskelmien tulokset riippuvat merkittävästi valituista lähtöoletuksista.

Koulutus- ja osaamistason nostolla voidaan lisätä osaavan työvoiman tarjontaa, mutta erityisesti korkeakoulujen kotimaisten uusien opiskelijoiden osalta työllisyys- ja tuottavuusvaikutusten arviointiin liittyy merkittäviä epävarmuuksia. Selvää on kuitenkin, että näiden kohdalla positiiviset vaikutukset työvoiman tarjontaan ja työllisyyteen realisoituvat vasta pidemmällä aikavälillä. Kotimaisten uusien opiskelijoiden sisäänoton kasvattaminen lisää julkisen talouden koulutus- ja etuusmenoja, sekä heikentää lyhyellä aikavälillä hieman työllisyyttä ja vähentää verotuloja. Pidemmällä aikavälillä kotimaisten uusien opiskelijoiden lisäys kasvattaa väestön työllisyyttä ja työn tuottavuutta, joilla on etuusmenoja vähentävä ja verotuloja kasvattava vaikutus.

Työllisyys- ja kustannusvaikutuksia sekä vaikutuksia julkiseen talouteen arvioitaessa on olennaista hahmottaa seuraavat seikat:

- Kun nuorten ikäluokkien korkeakoulutusta hallituksen tavoitteen mukaisesti lisätään kohti 50 % korkeakoulutusastetta, positiivisen työllisyysvaikutuksen kannalta on olennaista pyrkiä vaikuttamaan siihen, että toimenpiteet eivät yksin lisää korkeakoulutusta, vaan myös siirtävät kouluttautumista korkeakoulututkintoon merkittävästi nykyistä aikaisemmaksi. Lisäksi on tärkeää pyrkiä lyhentämään

koulutukseen kuluva aikaa, jonka oppijat ovat poissa työmarkkinoilta. Aikaistuva korkeakoulutus johtaa lyhyempiin koulutuspolkuihin ja vapauttaa resursseja ammatillisesta toisen asteen koulutuksesta, joka on keskimäärin korkeakoulutusta kalliimpaa. Kokemukset viime vuosien aloituspaikkalisäyksistä antavat viitteitä siitä, että korkeakoulutuksen tarjonnan lisääminen nimenomaan aikaistaa korkeakoulutusta ja lyhentää koulutuspolkuja. Kustannusvaikutuksia arvioitaessa on huomionarvoista, että korkeakoulutettujen osuus kasvaa jo nyt lähelle tavoiteltua 50 prosenttia, mutta vasta työuran aikana. Nuorten ikäluokkien sisäänoton kasvattaminen ja samanaikainen jatkuvan oppimisen modulaarinen tarjonta vähentävät päällekkäisen tutkintokoulutuksen tarvetta ja kohdistavat koulutuspanostukset nykyistä paremmin.

- Korkeakoulutuksen modulaarisuudella voidaan edistää myönteisellä tavalla myös opiskelijoiden osallistumista työmarkkinoille opiskelun aikana tai lomassa, ja siten vähentää opiskelun lyhyen aikavälin työvoiman tarjontaa vähentävää vaikutusta. Hallituksen jo tekemillä päätöksillä on lisätty korkeakouluissa opiskelevien mahdollisuuksia ansaita aiempaa enemmän menettämättä opintososiaalisia etuuksiaan. Lisäksi korkeakoulutuksen muotojen joustavoittaminen tarjoaisi nykyistä enemmän mahdollisuuksia osallistua ainakin osittain työelämään varsinkin ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamisen aikana.

Osaavan, ulkomailta Suomeen muuttavan työvoiman lisäys kansantalouteen luo talouskasvua ja nostaa työllisyyttä. Korkeakoulujen ulkomaisten uusien opiskelijoiden lisäys tuottaa lähtökohtaisesti jo lyhyemmällä aikavälillä selkeitä työllisyysvaikutuksia, mikäli valmistuneet pystytään työllistämään Suomeen.

Suorien työllisyysvaikutusten lisäksi koulutus- ja osaamistason nostamisella on kestävä kasvun näkökulmasta myös muita suoria ja epäsuoria toivottavia yhteiskunnallisia vaikutuksia, Korkea-asteen koulutus yhdessä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio toiminnan kanssa selittää merkittävän osan eroista OECD-maiden talouskasvussa. Koulutuksella, tutkimuksella, innovaatioilla ja yritysten menestyksellä on selvä yhteys. Yritysten henkilöstön koulutustaso vaikuttaa tutkimusten mukaan uudistumiskykyyn ja selviämiseen taloudellisesti vaikeista ajoista, ja tuottavimmissa yrityksissä on korkeammin koulutettuja työntekijöitä enemmän kuin muissa yrityksissä.

Suomen kansantuote on jäänyt viimeisen kymmenen vuoden aikana jälkeen muiden Pohjoismaiden kehityksestä. Merkittävä syy tähän on, että työn tuottavuus on kasvanut Suomessa vaimeasti vuoden 2008 finanssikriisin jälkeen. Kestävyystiekartan mukaan työkykyisen väestön määrä ja osaamistaso rajoittavat talouden kykyä tuottaa hyvinvointia, ja Suomen talouskasvu perustuu ennen kaikkea tuottavuuden kasvuun. Tuottavuuden kasvun tärkeimmät tekijät ovat työvoiman osaaminen ja käyttöönotetut innovaatiot.

Työelämän muutos yhdessä teknologisen kehityksen ja kansainvälisen kilpailun seurauksena korostaa osaavan työvoiman saatavuuden merkitystä. Korkeasti koulutetun työvoiman saatavuusongelmat ovat laajasti tunnistettu kasvun rajoite. Valtiovarainministeriön mukaan osaavan työvoiman saatavuus on merkittävä kasvun este. Suomella on OECD-maista suurin pula korkeakoulutetuista työntekijöistä.

Hallituksen tavoitteena on nostaa tutkimus- ja kehittämismenot 4 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen vuoteen 2030 mennessä. Tähän tavoitteeseen sitoutui myös parlamentaarinen TKI-työryhmä yksimielisessä raportissaan joulukuussa 2021. Tavoitteeseen pääsemiseksi tarvitaan yhteistä näkemystä ja missioita, kunnianhimoisempaa TKI-toimintaa, sekä investointeja niin julkiselta kuin

yksityiseltä sektorilta. Korkea osaamistaso parantaa myös Suomessa tehtävien TKI-investointien kannattavuutta kokonaistalouden näkökulmasta, kun innovaatioiden kaupallistaminen, muu hyödyntäminen ja näistä seuraava toimeliaisuuden lisääntyminen voi tapahtua Suomessa. Korkea osaamistaso on edellytys vaikuttavalle TKI-toiminnalle. Osaajat kehittävät tutkimustulokset kaupallisesti ja muutoin hyödynnettäviksi innovaatioiksi, mahdollistavat muut tavat hyödyntää tutkimuksen tuloksia, ja siten mahdollistavat korkean lisäarvon työpaikkojen muodostumisen ja yleisen tuottavuuden kasvun. TKI-tiekartan joulukuussa 2021 hyväksytty päivitys määrittää edelleen TKI-toiminnan määrän ja laadun nostamisen lisäksi tavoitteiksi vahvistaa osaamiskeskittymiä ja ekosysteemejä, lisätä TKI-toimijoiden yhteistyötä sekä monipuolistaa julkista sektoria innovaatiotoiminnan vauhdittajana ja hyödyntäjänä. Tiekartta viitoittaa reittiä kestäväan kasvuun ja hyvinvointiin.

Tässä työssä on toimeksiannon mukaisesti keskitytty tässä systeemissä toisiinsa liittyvien vaikutusten verkostossa nimenomaan työvoiman tarjontaa lisääviin korkeakoulujen koulutuksen kehittämisen toimenpiteisiin. Näin ollen näkökulman valinnan vuoksi tarkemman tarkastelun ulkopuolelle jäävät monet korkeakoulutuksen ja tutkimuksen kehittämisen kannalta tärkeät tekijät.

2. Ehdotukset koulutusperäisen maahanmuuton lisäämiseksi

Tuottavuuden ohella Suomen talouden kestävyteen vaikuttaa olennaisesti työikäisen väestön määrä. Vuosikymmenen vaihteessa lapsia syntyi vielä yli 60 000 vuodessa, mutta vuonna 2019 enää noin 46 000. Nettomaahanmuutosta huolimatta Suomen työikäinen väestö supistuu, koska eläköityvät ikäluokat ovat selvästi suurempia kuin työikään tulevat ikäluokat. Nykyisen väestöennusteen mukaan Suomen väestön määrä kääntyy laskuun 2030-luvun alkuvuosina.

Ilman nettomaahanmuuttoa Suomen työikäinen väestö pienenee yli 150 000 henkilöllä vuoteen 2030 mennessä. Jos vuotuinen nettomaahanmuutto kasvaisi kolmanneksella, kääntyisi Suomen väkiluku laskuun vasta 2040-luvun vaihteessa. Jos nettomaahanmuutto kasvaisi puolella, pysyisi väkiluku lähes muuttumattomana vuoteen 2060 asti.

Saavuttaakseen 75 prosentin työllisyysasteen Suomi tarvitsee yli 100 000 uutta työntekijää. Hallitus asetti kestävyystiekartassa tavoitteeksi työperäisen maahanmuuton lisäämisen vähintään 50 000 hengellä vuoteen 2030 mennessä, ja sen asteittaisen nousun pysyvälle, nykyistä tasoa 10 000 henkeä korkeammalle tasolle.

Hallituksen koulutus- ja työperusteisen maahanmuuton tiekartassa 2035 ([Valtioneuvoston julkaisu 2021:74](#)) todetaan, että uusien ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä pyritään kolminkertaistamaan 15 000:een vuoteen 2030 mennessä. Samalla ulkomaalaisten opiskelijoiden Suomeen työllistyminen ja jääminen pyritään nostamaan 75 prosenttiin.

Kolminkertaistetaan ulkomaalaisten opiskelijoiden määrä korkeakouluissa

1. Uusien ulkomaalaisten opiskelijoiden määrää kasvatetaan tavoitteellisesti

Korkeakoulut kolminkertaistavat opintonsa aloittavien uusien ulkomaalaisten opiskelijoiden lukumäärän 15 000:een lisäämällä ulkomaalaisten uusien opiskelijoiden määrää vuodesta 2023 alkaen vuoteen 2032 saakka 1 000 uudella aloittavalla ensimmäisen ja toisen syklin opiskelijalla vuosittain. Tavoitteena on, että opiskelijamäärän lisäyksestä noin puolet toteutetaan yliopistosektorilla ja noin puolet ammattikorkeakoulusektorilla. Ulkomaalaisille opiskelijoille suunnattua tarjontaa kehitetään sekä koulutusperusteisen maahanmuuton että koulutusliiketoiminnan näkökulmasta.

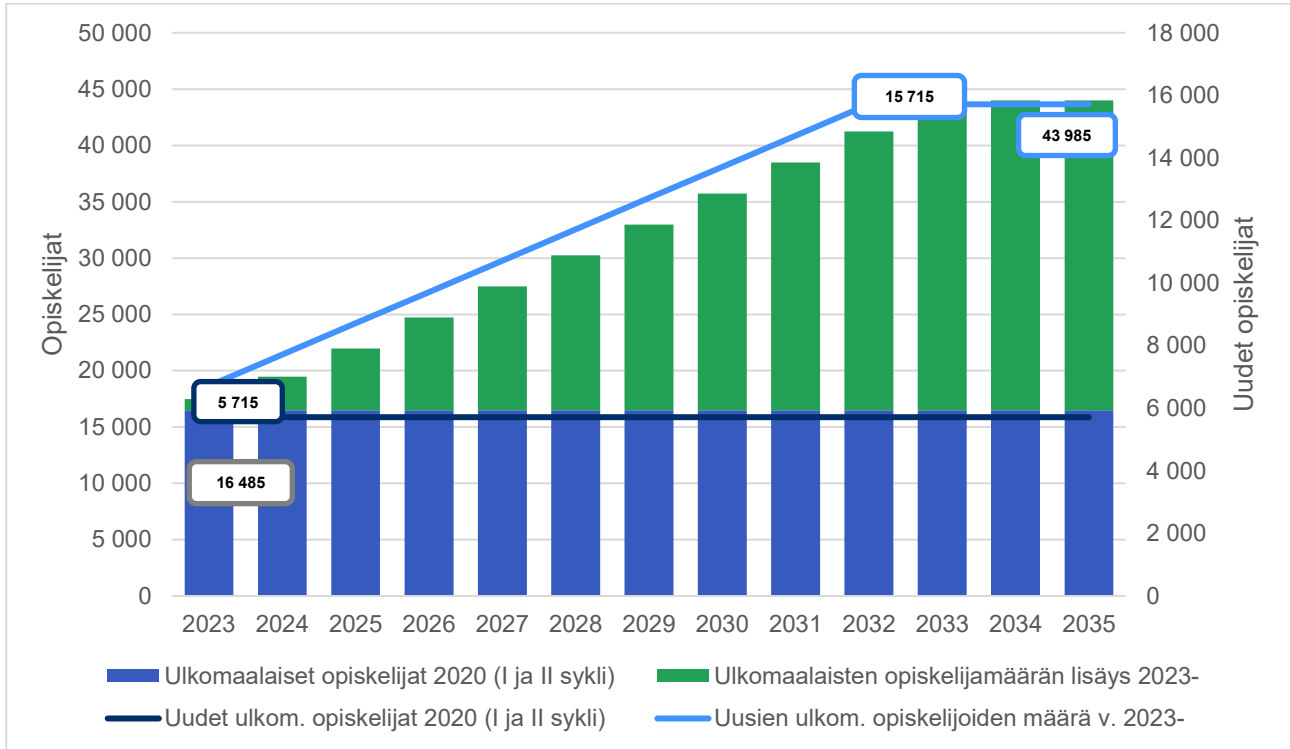
Opetus- kulttuuriministeriö selvittää mahdollisuudet uudistaa korkeakoulujen ohjausta siten, että kansainvälisten opiskelijoiden koulutuksen resursseja voidaan suunnata osaajatarvealoille ja opintoihin, jotka parhaiten edistävät kansainvälisten osaajien työllistymistä.

- Korkeakoulut laajentavat tai käynnistävät uutta koulutustarjontaa työvoimapulasta kärsivillä aloilla sekä aloilla, joilla työvoiman kysyntä ja osaaminen sekä tutkimus Suomessa ovat vahvoja.
- Korkeakoulut lisäävät vieraskielisten koulutusohjelmien tarjontaa kansainvälisesti vetovoimaisimmilla aloilla.
- Korkeakoulut rakentavat uusia Suomeen integroitumiseen ja työllistymiseen tähtääviä koulutusohjelmia, joissa suomen tai ruotsin kieli- ja kulttuurikoulutus on integroitu osaksi vieraskielisinä alkavia opintoja (esimerkiksi toiminnallisesti kaksikieliset ohjelmat). Toiminnallisesti kaksikielisten ohjelmien tutkintokielen valinta vaikuttaa ohjelmissa opiskelevien lukuvuosimaksuvelvollisuuteen.
- Suomeen integroitumisen tukemiseksi ja kotimaisten kielten oppimisen kannusteeksi opiskelijoita voidaan ohjata vaihtamaan vieraskielisestä ohjelmasta suomen- tai ruotsinkieliseen ohjelmaan. Korkeakoulut rakentavat monikielisiä koulutusohjelmia digitaalisuutta hyödyntäen ja työelämään opiskelijoita integroiden.

Vaikutus työvoiman tarjontaan

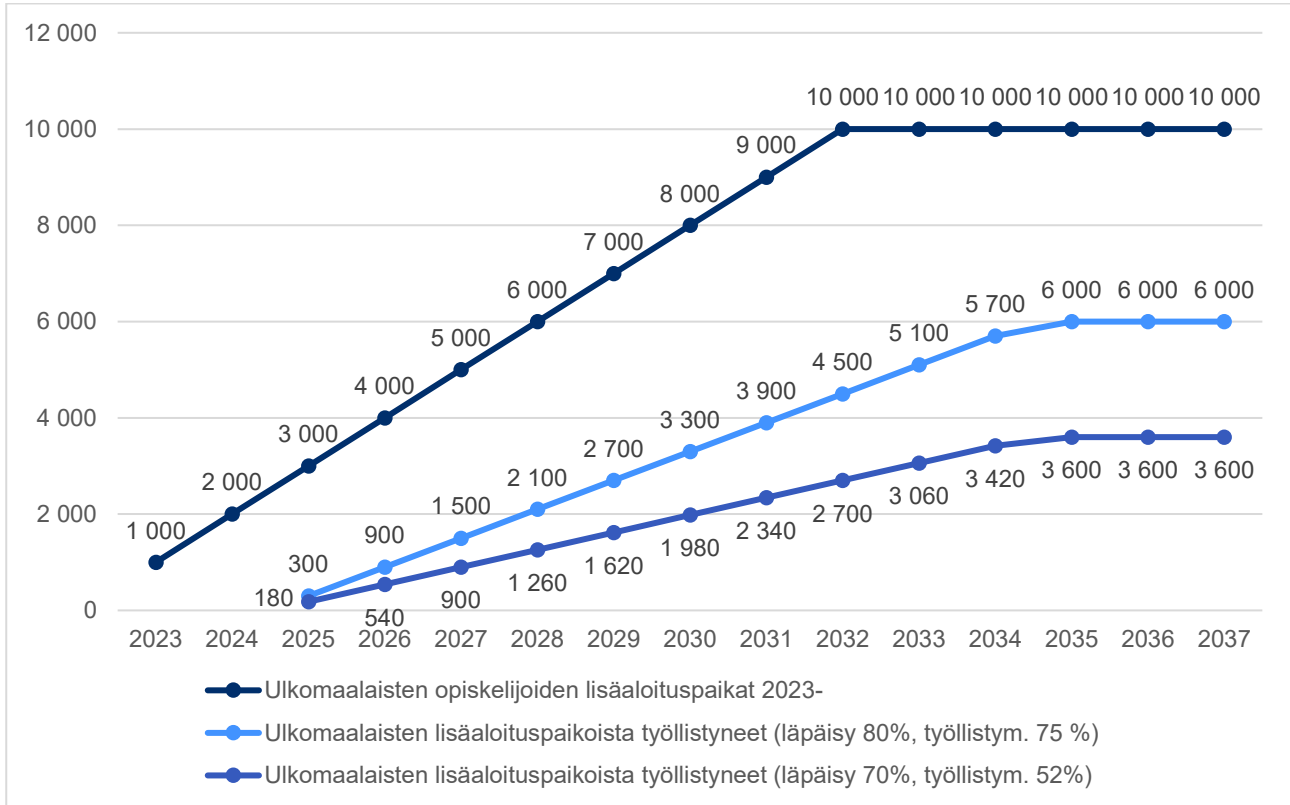
Koulutusperusteisen maahanmuuton asteittainen kolminkertaistaminen lisää osaavan työvoiman tarjontaa Suomessa merkittävästi. Hallituksen tavoitteen mukaisessa tilanteessa vuonna 2030 ensimmäisen ja toisen syklin kansainvälisistä opiskelijoista 75 % jäisi tutkinnon suorittamisen jälkeen Suomeen ja suomalaisille työmarkkinoille. Em. koulutuslisäyksen ja 75 % työllistymistavoitteen toteutuessa suomalaisille työmarkkinoille siirtyisi vuosittain 11 250 ulkomaalaista Suomessa korkeakoulututkinnon suorittanutta osaajaa (vrt. nykytilanne n. 2 500). Tämä olisi vuodessa 8 750 enemmän kuin tällä hetkellä.

Vaiheittain toteutettavan laajennuksen vaikutus Suomen nettotyövoimaan kumuloituu ollen suurimmillaan tavoitevuoden 2030 jälkeen noin vuonna 2035, sillä opiskelun aloittaneiden määrän lisäys lisää työvoimaa useiden vuosien viiveellä.

Kuva 1: Ulkomaalaisten uusien opiskelijoiden ja opiskelijamäärän laskennallinen lisäys I ja II syklissä lähtötasoon verrattuna

Ulkomaalaisten opiskelijoiden lisäyksen vaikutus Suomen nettotyövoimaan on merkittävä. Ulkomaalaisten opiskelijoiden lisäaloituspaikat tarkoittaisivat vuoteen 2037 mennessä yhteensä 48 000 työllisen lisäystä, mikäli koulutuksen tavoiteajassa (2 tai 3,5 vuotta) suorittaneiden läpäisyä pystytään nostamaan 80 prosenttiin (tällä hetkellä kuudessa vuodessa 72 %) ja saavutetaan tavoiteltu 75 % (tällä hetkellä hieman yli 50 %) työllistyminen Suomeen. Mikäli läpäisyä ja työllistyneiden osuutta ei onnistuta tavoitellusti nostamaan työllisten lisäys lähes puolittuu. Työllisten lisäys myös siirtyy muutaman vuoden myöhemmäksi, mikäli tavoiteltuun läpäisyyn ei päästä koulutuksen tavoiteajassa.

Kuva 2: Ulkomaalaisten uusien opiskelijoiden lisäyksen vaikutus työllistyneiden määrään 2025–2037

Kustannukset

Korkeakoulujen ulkomaalaisten opiskelijoiden lisäyksen taloudelliset vaikutukset ovat yhteydessä opiskelijoiden lähtömaahan, opintojen pituuteen ja siihen, missä määrin lukuvuosimaksuja voidaan hyödyntää koulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin. Ulkomaalaisten opiskelijoiden koulutusmäärien lisäämisellä ei ole tarkoitus vaarantaa korkeakoulujen toimintaedellytyksiä tai heikentää kotimaisten opiskelijoiden opiskelumahdollisuuksia Suomessa.

Vuotuisen 1 000 uuden ulkomaalaisen opiskelijan lisäyksen kustannuksia on mallinnettu laskentaolettamalla, että koulutus on yliopistoissa kaksivuotista ja ammattikorkeakouluissa pääsääntöisesti 3,5-vuotista. Oletuksena on, että jatkossakin 75 % uusista ulkomaalaisista opiskelijoista tulisi EU/ETA-maiden ulkopuolelta ja nämä kattaisivat lukuvuosimaksuin nykyistä suuremman osan (75 %) koulutuksesta aiheutuvista kustannuksista. Ottaen huomioon lukuvuosimaksutuotoilla katettava osuus, on koulutuksen keskimääräisenä vuotuisena kustannuksena käytetty laskelmassa 3 500 euroa/opiskelija. Korkeakoulujen ulkomaalaisten opiskelijoiden lisäämisen edellyttämä pysyvä lisärahoitustarve nousisi em. oletuksilla asteittain 3,5 milj. eurosta (v. 2023) 96,25 milj. euroon vuoteen 2034 mennessä. Lukuvuosimaksujen kasvava osuus rahoituksesta edellyttää määrätietoista työtä suomalaisen korkeakoulutuksen houkuttelevuuden lisäämiseksi ja koulutuksen onnistunutta markkinointia kohdemaissa, ja tälle tulee varata riittävät toteutus- ja tukiresurssit. Mikäli lukuvuosimaksutuotoilla pystyttäisiin kattamaan koulutuksen

kustannuksista vain 25 % (em. 75 % sijaan), niin keskimääräinen vuotuinen kustannus nousisi 6 500 euroon/opiskelija. Tällöin lisärahoitustarve olisi 1,85-kertainen edellä esitettyyn.

2. Joustava opiskelijavalinta ja sujuva opintojen aloitus

Ulkomaalaiset opiskelijat valitaan nykyisin vieraskielisiin koulutusohjelmiin pääsääntöisesti samoin perustein kuin suomalaiset opiskelijat. Korkeakoulut ottavat osan vieraskielisen koulutuksen opiskelijoista tilauskoulutukseen, jossa tilaaja valitsee opiskelijat. Selvitetään kuluvalle hallituskaudella lukuvuosimaksullisen koulutuksen ja tilauskoulutuksen yhteensopivuus korkeakoulujen kansainvälistymisen, koulutusperusteisen maahanmuuton ja liiketoiminnan näkökulmasta.

- Opetus- ja kulttuuriministeriö ja korkeakoulut käynnistävät työn, jossa tarkastellaan opiskelijavalintoja sekä koulutuksen maksullisuutta koskevia säännöksiä siitä näkökulmasta, palvelevatko ne koulutusperusteista maahanmuuttoa optimaalisesti. Tarkasteluun kuuluu mm. mahdollisuus kehittää kansainvälisesti laajassa käytössä olevaa *jatkuvaa hakua* korkeakouluihin, jotta korkeakoulujen vetovoima ja toimintaedellytykset voimakkaasti kilpailluilla globaaleilla koulutusmarkkinoilla paranevat ja kuinka vieraskielisen koulutuksen valinnoissa hyödynnetään YoL 36a.3 ja AMKL 28a.3 mukaista *joustavaa valintaa*.
- Korkeakoulut hyödyntävät yhteisten valintakokeiden järjestämiseen liittyvät kokemukset ja kehittävät todistusvalintaa. Korkeakoulut, Opetushallitus, opetus- ja kulttuuriministeriö ja muut vastuuministeriöt kytkevät ja hyödyntävät rakenteilla olevat digitaaliset palvelut (esim. Korkeakoulujen digivisio, Virtual Finland) onnistuneiden ja skaalautuvien opiskelijarekrytointien tueksi.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö selvittää mahdollisiin muutoksiin liittyvät säädösmuutostarpeet ja tukee korkeakouluja niiden opiskelijavalintojen kehittämistyössä.

3. Digitaalisuus ja synergiat markkinointi- ja opiskelijarekrytointityössä

Korkeakoulut yhteistyössä Team Finland -toimijoiden sekä parhaiden koulutusagenttien kanssa markkinoivat suomalaista korkeakoulutusta vastuullisesti ja suomalaisten korkeakoulujen yhteistyössä. Luodaan korkeakoulujen ja Suomen edustustoverkoston kanssa menettelyt, jotka sujuvoittavat opiskelijoiden maahantuloa ja opintoihin kiinnittymistä jo lähtömaassa ja tukevat korkeakoulujen tavoitteita.

Hallinnonalojen välisessä Talent Boost -yhteistyössä rakennetaan suomalaisten korkeakoulujen globaalimarkkinointiin Study & Work in Finland -brändi. Kytetään brändi osaksi kansallisia digitaalisia markkinointi- ja palvelualustoja, joiden kautta ulkomaalaiset opiskelijat ja heidän perheensä saavat laaja-alaisesti tietoa Suomesta, suomalaisista korkeakouluista, harjoittelumahdollisuuksista ja uranäkymistä Suomessa.

- Ulkomaalaisille opiskelijoille laadukkaan ja luotettavan prosessin varmistamiseksi korkeakoulut, opetus- ja kulttuuriministeriö ja muut keskeiset tahot laativat suomalaisten korkeakoulujen käyttöön koulutusagenttien code of conduct -laatumäärittelyn. Varmistetaan vastuulliset ja luotettavat agentuurit yhteistyössä Suomen paikallisten edustustojen ja suomalaistoimijoiden kesken. Agentuurien tulee tunnistaa ja toiminnassaan toteuttaa suomalaisen korkeakoulutuksen arvoja ja periaatteita.

- Poikkialuehallinnollisessa, korkeakoulut osallistavassa prosessissa rakennetaan kansainvälisen opiskelijan palvelupolku kytkien kehitystyö Virtual Finlandin alustakehitykseen, jossa hyödynnetään etätunnistautumista / identiteettihallintaratkaisuja ja korkeakoulujen digivisiotyötä, jotka mahdollistavat asioinnin ja opintojen suorittamisen aloittamisen jo lähtömaassa.
- Opiskelijoiden maahantulon vauhdittamiseksi luodaan lupa-asioinnin ennakoivuutta lisäävä menettely, jossa edustustoille toimitetaan ennakoiva tieto opiskelemaan valituista sekä muuta edustustojen työtä tukevaa aineistoa. Edustustojen kanssa kehitetään käytännöt, joilla tuetaan ulkomaalaisten opiskelijoiden tunnesitoutumisesta Suomeen jo lähtömaassaan, ennen opintojen aloitusta.
- Suomalaisten korkeakoulujen globaalin näkyvyyden vahvistamiseksi kansainvälisten opiskelijoiden työelämäkohtaamisten alusta kytketään digitaaliseen Virtual Finland -palvelukokonaisuuteen. Esitys työelämäkohtaamisten alustasta sisältyy hallituksen syksyn 2021 riihikirjaukseen.

Rakennetaan ulkomaisille osaajille selkeä pätevyyspolku suomalaisille työmarkkinoille

4. Ulkomaalaisille osaajille nopeampi pätevyyspolku suomalaisille työmarkkinoille

Työperäistä maahanmuuttoa tukemaan rakennetaan ulkomaalaisille tai Suomessa jo oleville, ulkomailla koulutautuneille osaajille nykyistä nopeampia polkuja pätevöityä suomalaisille työmarkkinoille koulutustaan vastaaviin tehtäviin. Kytketään korkeakoulujen jatkuvan oppimisen tarjonta ja digitaalisia palveluita tukemaan kansainvälisten osaajien osaamisen kehittämistä.

Korkeakoulut järjestävät asiakaslähtöisesti säännöllisenä ja ennakoitavana tarjontana, pääsääntöisesti Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen rahoittamaa, Opetushallituksen tai Valviran tutkinnon rinnastamis- tai tunnistamispäätöksessä tunnistamaa osaamisen täydentämiseen ja säännellyillä aloilla pätevyystarpeeseen vastaavaa koulutusta. Pätevöittävän ja täydentävän koulutuksen järjestämiseen liittyy kasvava resurssitarve, joka tulee ratkaista hallinnonalojen yhteistyönä.

Vaikutus työvoiman tarjontaan

Nykytasolla opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla tehdään vuosittain n. 1 000 tunnistamispäätöstä. Valvira teki 284 EU/ETA-maiden ulkopuolisia henkilöitä koskevia ammattioikeuspäätöksiä vuonna 2020. Jos nämä henkilöt siirtyvät nopeammin tutkintonsa täydentäneinä suomalaisille työmarkkinoille, on sillä myönteisiä vaikutuksia työvoiman tarjontaan. Työperäisen maahanmuuton kaksinkertaistamistavoitteen voi ennakoida lisäävän täydentävän ja pätevyystarpeen koulutuksen tarvetta.

FinMonik-tutkimuksen (2019) mukaan noin kolmannes (33 000) Suomessa asuvista ulkomaisista (110 000) kokee olevansa ylikoulutettuja nykyiseen työhönsä. Erilaisten korkeakoulujen tarjoamien kielikoulutusten, jatkuvan oppimisen – tai pätevyystarpeen koulutuspolkujen avulla heidän työllistymistään korkeakoulutusta vaativiin tehtäviin voitaisiin tukea.

Parannetaan ulkomaalaisten opiskelijoiden integroitumista ja työllistymistä Suomeen

5. Ulkomaalaisten opiskelijoiden integroituminen ja työllistyminen Suomeen

Kootaan yhteen korkeakoulujen sopimuskauden 2021–2024 Talent Boost -palvelulupauksen ja käynnistettyjen kehittämisverkostojen hyvät käytännöt ja skaalataan niitä varmistamaan korkeakoulujen kyky palvella kasvavaa koulutus- ja työperusteista maahanmuuttoa. Valmistellaan työelämäkohtaamisten alusta, digitaalinen palvelumalli, jolla tuetaan hallituksen asettaman ulkomaalaisten korkeakouluopiskelijoiden määrän lisäämistä (Study & Work -markkinointi) sekä 75 %:n Suomeen työllistymistavoitteen saavuttamista.

- Korkeakoulut antavat pysyvät, korkeakoulujen kansainvälisiä opiskelijoita ja henkilöstöä koskevat palvelulupaukset. (Palvelulupauksissa hyödynnetään olemassa olevissa hankkeissa synnytettyjä hyviä käytänteitä; esim. HY:n HEI Life)
- Sopimuskauden 2021–2024 korkeakoulujen Talent Boost -palvelulupausten pohjalta käynnistetään kehittämisohjelma, jolla korkeakoulut tukevat työelämän vastaanottavuutta kansainvälisten osaajien työllistämiseksi esimerkiksi kehittämällä harjoittelu- ja kielen oppimisen malleja.
- Käynnistetään laaja-alaiseen korkeakoulutuksen digikehittämiseen ja Virtual Finland -palvelualustaan kytkeytyvä Työelämäkohtaamisten alustan valmistelutyö.

Työelämäkohtaamisten alustan kehittäminen käynnistää ja mahdollistaa eri yhteiskunnan toimijoiden koordinoituja, korkeakouluja, kansainvälisiä opiskelijoita ja työelämää yhdistäviä toimia kansainvälisten opiskelijoiden opintojen aikaisten työelämäkontaktien ja työelämävalmiuksien vahvistamiseksi. Suomalaisten korkeakoulujen globaalin näkyvyyden vahvistamiseksi alusta kytetään Virtual Finland -palveluun, jonne rakennetaan ulkomaalaisen opiskelijan asiakaspolku (ml. lupa-asiat, Opintopolku). Alustaa hyödynnetään korkeakoulujen globaalimarkkinoinnissa tekemällä näkyväksi ja tarjoamalla opiskelu- ja uramahdollisuuksia Suomessa.

Vaikutus työvoiman tarjontaan

Nykytilanteessa noin puolet Suomessa tutkinnon suorittaneista kansainvälisistä opiskelijoista työllistyy Suomeen. Yliopistoista ja ammattikorkeakouluista valmistuneiden ulkomaan kansalaisten joukossa työllisten osuus (v. 2015–2018) oli suomalaisia matalampi kaikilla koulutusaloilla. Suomeen jääneiden, Suomessa korkeakoulututkinnon suorittaneiden ulkomaalaisten opiskelijoiden työllisyysaste on kolme vuotta valmistumisen jälkeen 77–81 %. Parhaiten Suomeen työllistyvät sosiaali- ja terveystieteiden tutkinnon suorittaneet, heikoimmin yhteiskunnallisen alan valmistuneet.

Digitaalinen palvelualusta ja sen kehittämisen yhteydessä tehtävät muut toimet palvelulupausten kirkastamiseksi tukevat tavoitetta, jonka mukaan 75 % ulkomaalaisista korkeakouluopiskelijoista työllistyi ja jäisi Suomeen.

3. Ehdotukset korkeakoulutuksen aikaistamiseksi ja joustavoittamiseksi

Lisätään korkeakoulujen aloituspaikkoja pitkäjänteisesti

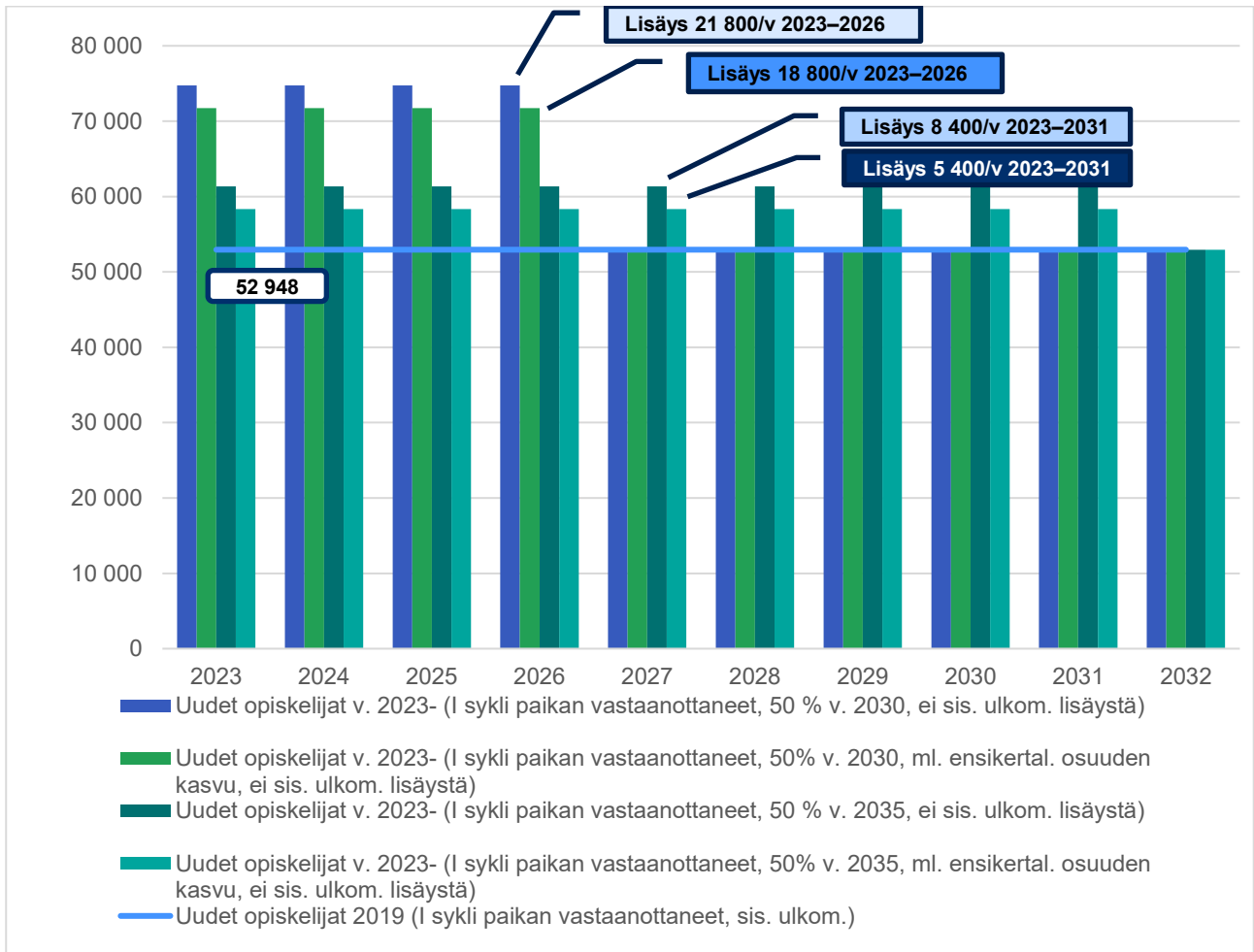
6. Korkeakoulujen aloituspaikkojen lisäämistä jatketaan kestäväällä ja pitkäjänteisellä tavalla kohti 50 % tavoitteen saavuttamista. Poliittista päätöksentekoa varten on laadittu laskelmat vaihtoehtoisista toteutustavoista.

Vaikutus työvoiman tarjontaan

Korkeakoulut lisäävät uusien ulkomaalaisten opiskelijoiden lisäksi kotimaisten uusien opiskelijoiden määrää vuoden 2019 pysyvään lähtötasoon verrattuna vuosittain 5 400 uudella ensimmäisen syklin paikan vastaanottaneella vuosina 2023–2031. Vuodesta 2032 uusien opiskelijoiden määrä palautuu lähtötasolle. 25–34-vuotiaiden 50 % tavoite olisi näin toiminnallisesti ja taloudellisesti kestävästi mahdollista saavuttaa vuoteen 2035 mennessä.

Liitteenä on mallinnuksia korkeakoulutuksen aloituspaikkojen lisärahoitustarpeesta ammattikorkeakouluille ja yliopistoille. Mallinuksissa on laskettu kolme erilaista vaihtoehtoa lisäysten jakautumisesta yliopisto- ja ammattikorkeakoulusektoreille (YO/AMK 40:60, YO/AMK 50:50 ja YO/AMK 60:40). Koulutusmäärien lisäystarvetta on mallinnettu myös siten, että ensikertalaisten osuus kasvaa olemassa olevan koulutustarjonnan sisällä (3 000 henkeä/vuosi). Huomioon on otettu tavoite parantaa asteittain läpäisyä, 2022 määräaikaiset koulutuslaajennukset ja ulkomaalaisten opiskelijoiden tavoiteltu lisäys.

Korkeakoulutuksen sisäänoton kasvattaminen supistaa työvoiman tarjontaa lyhyellä aikavälillä, mutta lisää osaavan työvoiman tarjontaa pidemmällä aikavälillä.

Kuva 3: Paikan vastaanottaneet I syklissä eri vaihtoehdoissa (50 % tavoitteen saavuttaminen 2030/2035) lähtötasoon verrattuna. Ei sisällä ulkomaalaisten opiskelijoiden määrän lisäystä.

Kustannukset

Vuosien 2023–2031 vuotuisen 5 400 uuden opiskelijan lisäyksen kustannuksia on mallinnettu laskentaolettamalla, että koulutus on yliopistoissa 5-vuotista ja ammattikorkeakouluissa 3,5-vuotista. Ensikertalaisten osuuden on oletettu kasvavan olemassa olevan koulutustarjonnan sisällä (3 000 henkeä/vuosi). Keskimääräisenä opiskelijan vuosihintana on pidetty 8 000 euroa/vuosi. Määräaikaisissa koulutuslaajennuksissa saavutettuja skaalahyötyjä ei ole saatavissa näin merkittävässä opiskelijamäärän lisäyksessä. Lisärahoitustarve korkeakouluille olisi em. oletuksilla vuosina 2023–2035 yhteensä 1 594–1 710 milj. euroa (korkeimmillaan vuosina 2027–2031 177,1–190 milj. euroa/v riippuen siitä, miten lisäyksiä painotetaan yliopisto- ja ammattikorkeakoulusektoreiden kesken).

Tämän lisäksi lisämääräraharapeita tulisi vielä opintososiaaliin etuuksiin. Asumistukimenot eivät välttämättä lisääntyisi opiskelijamäärän lisäystä vastaavasti. Osa uusista opiskelijoista on voinut ollut yleisen asumistuen piirissä jo ennen korkeakouluopintoihin siirtymistä.

Tässä mallinnuksessa ei ole otettu kantaa siihen, miten lisäresurssit kohdennettaisiin korkeakouluille. Merkittävä, pitkäjänteinen aloituspaikkojen lisääminen tulee toteuttaa tavalla, joka mahdollistaa koulutuksen laadun pitkäjänteisen kehittämisen ja ottaa huomioon tutkimuksen merkityksen.

Parannetaan ensikertalaisten asemaa korkeakoulujen valinnoissa

7. Ensikertalaisten asemaa korkeakoulujen valinnoissa parannetaan tavoitteena nopeuttaa korkeakoulutukseen siirtymistä. Selvitetään parhaat tavat toteuttaa ensikertalaisten aseman parantaminen.

Vaikutus työvoiman tarjontaan

Nykytilassa vuosittain yli 10 000 ensimmäisen syklin koulutuspaikkaa kohdentuu hakijoille, joilla on tai on ollut opiskeluoikeus korkeakoulussa. Osa myös vuosina 2020 ja 2021 täytetyistä lisäpaikoista on kohdentunut ei-ensikertalaisille. Vuosina 2020 ja 2021 ei-ensikertalaisille kohdentui 2148 ja 3276 paikkaa vuotta 2019 enemmän. Esimerkiksi 5 prosenttiyksikön nousu ensimmäistä paikkaa hakevien osuudessa paikan vastaanottaneista kasvattaisi 50 000 (60 000) aloituspaikan tarjonnalla ensimmäistä paikkaa hakeneiden määrää 2500 (3000) hengellä vuodessa.

Joustavoitetaan mahdollisuuksia suorittaa ylempi korkeakoulututkinto, myös työn ohella

8. Lisätään vaihtoehtoja ylemmän korkeakoulututkinnon toteutustapoihin ja suorittamiseen yliopistoissa. Yliopistot tarjoavat haluamillaan, koulutusvastuunsa puitteissa olevilla aloilla työn ohella suoritettavia maisteriohjelmiä. Yliopistot voivat yliopistolain mukaisesti omalla päätöksellään valita opiskelijat suorittamaan erikseen alemmaa ja ylempää korkeakoulututkintoa tai molempia tutkintoja.

Suomessa ei suoriteta poikkeuksellisen paljon ylempiä korkeakoulututkintoja suhteessa muihin OECD-maihin. Työmarkkinoille siirtyvistä korkeakoulututkinnon suorittaneista noin 57 % on suorittanut pelkästään alemman korkeakoulututkinnon. Korkeakoulujen duaalimallista johtuen valtaosa alemmalla korkeakoulututkinnolla työelämäänsä sijoittuneista on suorittanut ammattikorkeakoulututkinnon (runsaat 24 000). Yliopistojen laaja-alaiset kandidaattiohjelmat mahdollistavat hakeutumisen useampaan ylempään korkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa. Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen ylemmät korkeakoulututkinnot säilyvät profiililtaan erilaisina.

Vaikutus työvoiman tarjontaan

Toimenpiteellä ei ole välittömiä vaikutuksia työvoiman tarjontaan, mutta nykyisen rakenteen muuttaminen kohti mallia, jossa kandidaatintutkinto suoritettaisiin tavoiteajassa ja maisterivaiheessa olisi useita opiskelutapoja, palvelisi osaa opiskelijoista nykyistä paremmin.

Toimenpide edellyttäisi selkeitä käytäntöjä sille, miten opintoja voi jatkaa työssäolon jälkeen sekä nykyistä useampien maisteriohjelmien järjestämistä yliopistoissa siten, että ne soveltuvat työn ohella suoritettavaksi. Mallin käyttöönotto edellyttäisi myös muutoksia ministeriön ohjaukseen sekä mahdollisesti maisterin tutkinnon tavoitteelliseen suorittamisaikaan työn ohessa suoritettaessa. Lisäksi mallin käyttöönoton vaikutukset opintotukeen tulisi selvittää.

Vaikutusten laajuus riippuu yliopistojen halukkuudesta tarjota vaihtoehtoisia tapoja maisteriopintojen suorittamiseksi. Mallin ja tarjonnan rakentaminen vie aikaa, joten vaikutukset näkyisivät vasta pidemmällä aikavälillä. Riskinä on, että tutkintoon johtavaa maisterivaiheen koulutusta muutetaan sisällöltään täydennyskoulutus- ja erikoistumiskoulutustyyppisiksi.

Sujuvoitetaan, nopeutetaan ja joustavoitetaan opintoja

9. Vähennetään koronapandemian aiheuttamaa osaamis- ja hyvinvointivajetta ja opintojen aikaista pudokkuutta käynnistämällä määräaikainen ohjauksen tehostamiseen ja opiskelukyvyyn kehittämiseen tähtäävä ohjelma yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa. Avun tarpeessa olevien opiskelijoiden palveluketjun toimivuuteen, mukaan lukien YTHS:n palvelut, tulee kiinnittää huomiota. Ohjelma pyritään toteuttamaan niin, että sen vaikutuksia voidaan jälkikäteen arvioida.

Ohjauksen avulla voidaan parantaa opiskelijoiden opiskelukykyä. Laadukkaan ohjauksen ja uraohjauksen avulla voidaan tukea opiskelijoiden opintojen etenemistä sekä heidän ammatillista kasvuaan ja kasvua kohti asiantuntijuutta. Ohjaus ja uraohjaus tukevat opiskelijoiden sitouttamista sekä kiinnittymistä opiskeluun ja opintoihin. Ohjauksen avulla voidaan tehostaa myös siirtymistä työelämään ja työllistymistä. Opiskelukyky vaikuttaa opintojen sujumiseen. Opiskelukyvyllä on vaikutusta myös hyvinvointiin ja oppimisen laatuun. Kuormittuneiden opiskelijoiden oppimistulokset ovat heikompia ja heillä on suurempi riski keskeyttää opintonsa. Erityisesti nykyisessä osaajapulaatilanteessa on tärkeä huolehtia siitä, että koronapandemian aiheuttama osaamis- ja hyvinvointivaje ei johda kasvavaan pudokkuuteen korkeakouluopinnoista.

10. Parannetaan tohtoreiden osaamisen laajempaa hyödyntämistä yhteiskunnassa tiivistämällä yritysten, yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen välistä yhteistyötä aktiivisemmilla kumppanuuksilla, joiden tuloksena saataisiin sekä akateemisesti merkittäviä tuloksia että käytännönläheisemmän koulutuksen saaneita tohtoreita. Tohtoreiden työllistyminen yliopistojen ulkopuolelle ei ole toteutunut toivotun kaltaisena. Korkeimmin koulutettavien suurta määrää voidaan toisaalta myös pitää merkittävänä potentiaalina. Hallituksen asettama TKI-toiminnan 4 prosentin bruttokansantuoteosuustavoite vuoteen 2030 mennessä saavutetaan vain, jos Suomessa on nykyistä enemmän julkista TKI-panostusta ja nykyistä intensiivisemmin TKI-työtä tekeviä yrityksiä. Tutkijankoulutetut voivat vaikuttaa korkean arvonlisäyksen uusien työpaikkojen syntymiseen.
11. Korkeakoulut kehittävät aiemmin hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista koskevia käytäntöjä ja toimintaperiaatteita entistä sitovimmiksi, tarkoituksenmukaisemmiksi, läpinäkyvämmiksi ja mahdollisuuksien mukaan myös yhdenmukaisiksi.

Lainsäädäntö mahdollistaa eri tavoin ja eri aikoina hankitun osaamisen tunnustamisen korkeakouluissa, niiden oman päätöksen mukaan. Korkeakoulut ovat kehittäneet aiemmin hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista (AHOT). AHOT:iin liittyvät toimintaperiaatteet ja käytännöt vaihtelevat

kuitenkin edelleen korkeakoulujen välillä ja osin myös yksittäisen korkeakoulun sisällä. AHOT:in etuja ei hyödynnetä korkeakouluissa vielä parhaalla mahdollisella tavalla.

Vaikutus työvoiman tarjontaan

Toimenpiteellä ei ole merkittäviä tai välittömiä vaikutuksia työvoiman tarjontaan, mutta aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisen käytäntöjen parantaminen vaikuttaa osaltaan opintojen sujuvoittamiseen.

12. Toteutetaan selvitys, jossa tarkastellaan ammattikorkeakoulutuksen ja yliopistokoulutuksen välillä tapahtuvia siirtymiä ja niiden vaikutuksia ja mahdollisuuksia koulutuspolkujen sujuvuuteen, valmistumisikään ja koulutusmahdollisuuksien kohdentumiseen ensikertalaisille. Opetus- ja kulttuuriministeriö ja korkeakoulut arvioivat tarkastelun tulosten pohjalta nykyjärjestelmän ongelmakohtat ja kehittämistarpeet mm. opiskelijavalintojen, tutkintorakenteen, tutkintojen laajuuden ja profiilien sekä korkeakoulujen tehtäväjaon näkökulmasta.

Osa ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista hakeutuu suorittamaan ylempää korkeakoulututkintoa yliopistoon. Useilla aloilla ammattikorkeakouluista yliopistoon siirtyvien henkilöiden määrät ovat huomattavia. Ammattikorkeakouluista yliopistoon siirtyvien koulutuspolkujen sujuvuutta ja vaikutuksia koulutuksen aloittamisikään on arvioitu sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen kehittämishankkeessa sosiaalialan ja terveysalan näkökulmasta. Ammattikorkeakoulututkinnon ja yliopistojen ylempään korkeakoulututkinnon kokonaislaajuus, opiskelijoiden valitseminen suorittamaan toista alempaa korkeakoulututkintoa yliopistossa ja mahdolliset lisäopintovaatimukset kasvattavat koulutuspolun pituutta. Esimerkiksi kauppatieteen maisterin tutkinnon suorittaneista noin 20% on ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneita, pääosin tradenomeja. Muiden alojen tilannetta ja siirtymien kokonaisvaikutuksia ei ole arvioitu systemaattisesti.

4. Ehdotukset jatkuvan oppimisen tarjonnan vahvistamiseksi

Vahvistetaan korkeakoulujen yhteistyönä jatkuvan oppimisen tarjontaa

13. Opetus- ja kulttuuriministeriö laatii yhteistyössä korkeakoulujen ja sidosryhmien kanssa kansallisen korkeakoulujen jatkuvan oppimisen strategian syksyyn 2022 mennessä. Strategialla kirkastetaan korkeakoulujen roolia jatkuvassa oppimisessa ja jatkuvan oppimisen rahoittamisen tapoja. Strategia sisältää myös avoimen korkeakoulutuksen tehtävien ja rahoituksen tulevaisuuden vision. Strategiassa muodostetaan tilannekuva liiketoimintana järjestettävän täydennyskoulutuksen toimintaympäristöstä, kehittämisen haasteista ja tarpeista sekä suuntaviivat täydennyskoulutustoiminnan edellytysten parantamiseksi.

Tässä yhteydessä selvitetään mahdollisuus ottaa käyttöön avoimen korkeakoulutuksen maksuluokat. Tarjontaa voidaan ohjata tutkintokoulutuksen tapaan rahoituskannustimin tai velvoittavin säädöksin.

Tavoitteena on, että suureen osaan tutkinnon osien opetusta voi osallistua myös ilman tutkinto-opiskelijan statusta, joten erottelu erillisten opintojen ja avoimen korkeakoulutuksen välillä ei ole perusteltu.

14. Jatkuvan oppimisen systeminen uudistus ja koulutuksen lisääminen edellyttävät riittävää rahoitusta eli korkeakoulujen rahoituspohjan laajentamista, koska tutkintokoulutuksen lisäämisen tavoitteet

edellyttävät nekin rahoituksen lisäämistä, Jatkuvan oppimisen tarjonnan lisäämisen mahdollistavan rahoituspohjan laajentamisen rinnalla varmistetaan yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoitusmallien riittävät kannusteet korkeakoulujen yhteistyöhön jatkuvan oppimisen tarjonnan lisäämiseksi, kun rahoitusmalleja uudistetaan sopimuskaudesta 2025-2028 lähtien. Korkeakoulut käynnistävät avoimen verkkotarjonnan koordinoinnin alakohtaisen yhteistyön pohjalta.

Korkeakoulut lisäävät yhteistyötä tutkintokoulutuksen järjestämisessä ja jatkuvan oppimisen tarjonnassa. Avointa verkkotarjontaa lisätään ja koordinoidaan. Alakohtaisen yhteistyön tavoitteena voi olla myös tutkintojen osaamistavoitteiden tarkastelu ja tarkoituksenmukainen yhtenäistäminen yhteistyön ja työnjaon mahdollistamiseksi. Korkeakoulut selvittävät yhtenäisempien opintosisältöjen sopimisen mahdollisuudet. Yhteistyössä sovittavat opetussisällöt voisivat helpottaa siirtymiä ja yhteistyötä korkeakoulujen välillä esimerkiksi digitaalisen opetuksen ja jatkuvan oppimisen tarjonnan kehittämistä.

15. Korkeakoulujen perusrahoituksen ulkopuolisella rahoituksella toteutettavan koulutuksen (Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen tai muun tahon rahoittama koulutus), suoritteiden huomioiminen otetaan tarkasteluun, kun rahoitusmalleja uudistetaan. Tavoitteena on ohjata käytäntöön, jossa koulutusta toteutetaan siten, että rahoitus kattaa kustannukset.

5. Ehdotukset kriittisen ja huippuosaamisen lisäämiseksi

Pitkäjänteisellä tutkimusrahoituksella ja yhteistyöllä vahvistetaan korkeakoulutuksen laatua ja vaikuttavuutta.

Talouden ja tuottavuuden kasvu perustuu innovaatioihin. Innovaatioita tekevät ja käyttöönottavat osaavat ihmiset. Tutkimus, kehittämistoiminta sekä laajemmin osaaminen ja uusi tieto ovat puolestaan keskeisiä innovaatioiden, ja tuottavuuden ja kansalaisten hyvinvoinnin osatekijöitä. Menestyksellisessä TKI-toiminnassa korkeimmin koulutetut (maisterit, tohtorit) ovat avainasemassa. Onnistuessaan T&K-toiminta synnyttää hyvinvointia, korkeampaa arvonlisää, tuottavuutta ja usein myös korkean tulotason työpaikkoja. Lisäksi oma T&K-toiminta lisää ymmärrystä ja oppimiskykyä, jotta voidaan hyödyntää muiden tekemiä keksintöjä ja tutkimustuloksia.

TKI-tiekartan toimenpitein nostetaan TKI-toiminnan määrää ja laatua, sekä vahvistetaan osaamiskeskittymiä ja ekosysteemejä, lisätään TKI-toimijoiden yhteistyötä sekä monipuolistetaan julkista sektoria innovaatiotoiminnan vauhdittajana ja hyödyntäjänä. Tiekartta viitoittaa reittiä kestäväan kasvuun ja hyvinvointiin. Tiekartan toimenpiteillä kasvatetaan osaamista, parannetaan suomalaisen TKI-ympäristön globaalia vetovoimaa ja kannustetaan yrityksiä TKI-investointien lisäämiseen Suomessa.

Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää tutkimusta tekevilta organisaatioilta julkisella ja yksityisellä sektorilla tutkimuksen ja innovoinnin kunnianhimon tason, laadun ja TKI-toiminnan määrän nostamista. Tarvitaan uusia tutkimuksellisia avauksia ja enemmän TKI-toimintaa tekeviä yrityksiä sekä osaamisen jakamista eri alojen, alueiden ja sektoreiden toimijoiden kesken.

Hyödynnetään tutkijakoulutettuja laajemmin yhteiskunnassa

16. Toteutetaan Tohtorit yhteiskuntaa uudistamassa -työryhmäloppuraportin ([Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2021:37](#)) sisältämiä toimijakohtaisia konkreettisia ehdotuksia tutkijankoulutettujen osaamisen laajemmaksi hyödyntämiseksi yhteiskunnassa. Tavoitteena on, että henkilöstön osaamistaso nousee joko uusien rekrytointien tai yhteistyön ansiosta erityisesti yliopistojen ulkopuolella. Toimenpiteiden edistymistä seurataan TKI-tiekartan puitteissa. Esimerkkejä laajapohjaisen työryhmän ehdotuksista:
- Yliopistot tukevat koulutuksen aikaisia työelämäjaksoja yliopistojen ulkopuolella ja huomioivat ne meritoitumisessa tutkijanuralla.
  - Ammattikorkeakoulut kehittävät tutkijanuramallejaan ja lisäävät väitelleiden tutkijoiden määrää tutkimusohjelmissaan.
  - Yliopistot ottavat kansainväliset tutkijat mukaan verkostoihinsa ja tukevat kansainvälisten opiskelijoiden ja tutkijoiden integroitumista.
  - Osana ohjauksen prosesseja OKM kerää ja välittää tietoa yliopistojen tohtorikoulutuksesta, korkeakoulujen henkilöstörakenteesta ja TKI-järjestelmän tilannekuvasta. Selvityksillä, viestinnällä ja järjestämillään tapahtumilla OKM myös kannustaa lisäämään eri sektoreiden ja organisaatioiden välistä yhteistyötä ja henkilöstön liikkuvuutta. OKM vahvistaa tutkijakouluihin ja tohtoriohjelmiin liittyvää tietopohjaa ja pyrkii tuomaan sen tilastopalvelu Vipusen kautta tarjolle.
  - OKM tuo entistä vahvemmin näkyviin joustavia yhteistyömalleja, tohtoreiden erilaisia uravaihtoehtoja ja osaamista yhteiskunnassa, tohtoreiden osaamisen tunnistamista ja tohtoritarpeeseen liittyvän ennakkointityön tuloksia.

Kustannukset

Tohtorintutkintojen kokonaismäärää nostetaan pidemmällä aikavälillä, mikä vaatii tutkimuksen rahoitukseen lisäresursseja. Osa rahoituksesta voi tulla työelämästä laajasti eli esimerkiksi yrityksiltä ja tutkimuslaitoksilta.

Toimeenpannaan LUMA-strategian toimenpiteet osaamistason nostamiseksi

17. OKM laatii toimijakentän kanssa laajapohjaisessa valmistelussa LUMA-strategiassa määriteltyjen tavoitteiden yksityiskohtaiset toimenpiteet.

Korkeakoulutuksen toimijat ja opetushallinnon ala vastaavat yhteisesti sovittavilla toimenpiteillä kansallisesta LUMA-osaamistason nostamisesta ja siihen liittyvästä määrällisestä painottamisesta tarvittaville aloille.

Toimeenpannaan muita TKI-tiekartan toimenpiteitä

18. Suomen Akatemia jatkaa yliopistojen ja OKM ammattikorkeakoulujen profiloitumisen tukemista niiden vahvoilla osaamisalueilla.
19. Kehitetään joustavaa kumppanuusmallia ja sen rahoitusvälineitä entistä laajapohjaisemmaksi tukemaan tutkimuksen laatua ja vaikuttavuutta sekä kestäväää kasvua ja elinkeinoelämän uudistumista.

Vahvistetaan rahoitusvälineiden keskinäistä täydentävyyttä ja kattavuutta tukemaan kaikkia TKI-toiminnan vaiheita.

20. Laadukkaat tutkimus- ja innovaatioinfrastruktuurit ovat välttämättömiä korkeatasoiselle TKI-toiminnalle. Näiden vahvistamiseksi ja kehittäminen edellyttävät nykyisen rahoitustason merkittävää pysyvää nostamista ja rahoituksen ennakoitavuutta.
21. Nostetaan kansainvälisen rahoituksen osuutta T&K-rahoituksen kokonaisuudesta. Ministeriöt kannustavat rahoitusta hakevia TKI-organisaatioita vahvistamaan kykyään hakea ja hyödyntää kansainvälistä T&K-rahoitusta.

6. Ehdotukset koulutusvastuujärjestelmän uudistamiseksi

Uudistetaan koulutusvastuujärjestelmä nykyistä joustavammaksi

Koulutusvastuiden sääntelyn tavoitteena on turvata yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen koulutustarjonta kaikilla aloilla yhteiskunnan tarpeiden mukaisesti, varmistaa korkeakoulutuksen tarkoituksenmukainen mitoitus ja voimavarojen optimaalinen kohdentaminen sekä vahvistaa korkeakoulujen mahdollisuuksia vastata yhteiskunnan osaamistarpeisiin, tieteen muutoksiin sekä profiloitua vahvuusalueilleen. Korkeakoulujen koulutuksen tulee monilla aloilla palvella osaamis- ja työvoimatarpeita myös valtakunnallisesti. Koulutusvastuiden tarkastelussa on tärkeää ottaa huomioon yhteys yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tutkimustoimintaan.

Toimialat eroavat toisistaan sen suhteen, miten niiden tarvitseman työvoiman koulutustarve kehittyy. Tutkintokoulutusmäärien ja -sisältöjen kehittäminen edellyttävät pitkäjänteistä sitoutumista ja rahoitusta.

Suomalaisessa korkeakoulujärjestelmässä on edelleen haasteita liittyen mm. opiskelijoiden liikkumiseen ja korkeakoulujen yhteistyöhön. Myös resurssien hajautuminen vaikeuttaa korkeakoulujen tosiasiallisia mahdollisuuksia vastata osaamistarpeisiin. Korkeakoulujärjestelmän on muututtava toimintaympäristön muuttuessa.

Muutokseen on viime vuosina vastattu joustavoittamalla korkeakouluopintojen tarjoamista. Opintoja on rakenteistettu esimerkiksi modulaarisella tutkintorakenteella, mikä mahdollistaa tutkintojen eri osien tarjoamisen eri kohderyhmille. Opetusyhteistyömahdollisuuksia on laajennettu. Digivisio tuo uusia mahdollisuuksia yhteistyöhön ja opiskelijoille lisää joustavuutta opintoihin.

Koulutuksen ohjausjärjestelmässä on koulutusvastuiden osalta edelleen jäykkyyksiä, joita olisi syytä tarkastella uudelleen.

Koulutusvastuiden kokonaisuutta uudistettiin viimeksi vuonna 2014. Lähtökohtana uudistuksessa oli vahvistaa korkeakoulujen autonomiaa siirtymällä yksityiskohtaisesta oppiaine- ja koulutusohjelmatasoisesta sääntelystä laajempien kokonaisuuksien sääntelyyn. Uudistuksen tavoitteena oli antaa korkeakouluille aiempaa paremmat mahdollisuudet toteuttaa eri tieteen- ja koulutusaloja yhdistäviä kokonaisuuksia ja

vahvistaa yliopistojen mahdollisuuksia vastata yhteiskunnan osaamistarpeisiin, tieteen muutoksiin sekä profiloitua vahvuusalueilleen. Tämän jälkeen koulutusvastuita on muutettu korkeakoulujen esityksestä esimerkiksi muutostilanteissa kuten ammattikorkeakoulu-uudistuksessa toimilupien uusimisen yhteydessä tai alan yhteisen näkemyksen pohjalta. Viimeksi korkeakoulujen muutosesityksiä käsiteltiin sopimusvalmistelukierroksen yhteydessä vuonna 2020. Käsittelyssä on tarkasteltu koulutustarpeen olennaisia muutoksia sekä mahdollisuuksia vastata alueellisiin tai valtakunnallisiin osaajatarpeisiin ja nopeisiin muutoksiin voimassa olevien koulutusvastuiden puitteissa ja korkeakoulujen yhteistyöhön perustuvilla toimintamalleilla.

Koulutusvastuusäätelyn haasteena on ollut korkeakoulujen mahdollisuus vastata nopeasti ja joustavasti uuden tyyppisiin osaamistarpeisiin, joita syntyy yhteiskunnan ja työelämän muutoksista sekä tieteen kehityksestä. Erityisesti tarve perinteiset koulutusalat ylittävälle ja yhdistävälle osaamiselle on kasvamassa. Koulutusvastuilla pitäisi turvata myös yhteiskunnan ja työelämän kannalta tarpeellinen ja välttämätön koulutus. Nykymuotoinen koulutusvastuusäätely voi nopeissa muutostilanteissa olla joustamaton ja rajoittava. Toisaalta koulutusvastuiden muutoksilla on vaikea vastata nopeisiin osaajatarpeisiin, koska uusien koulutusvastuiden vaikutukset ovat nähtävissä työmarkkinoilla vasta usean vuoden viiveellä. Korkeakoulujen koulutusvastuita on laajennettu viime vuosina, mikä on samalla merkinnyt resurssien hajautumista.

Yliopisto- ja ammattikorkeakoululakien muutoksilla 2017 mahdollistettiin korkeakouluille tutkintoon johtavan opetuksen järjestäminen yhteistyössä toisen korkeakoulun kanssa tai sen hankkiminen toiselta korkeakoululta. Kun opetus hankitaan sellaiselta suomalaiselta korkeakoululta, joka antaa kyseistä opetusta omille opiskelijoilleen, korkeakoulun ei tarvitse koulutusvastuunsa toteuttamiseksi järjestää omaa opetusta näiltä osin. Korkeakoulujen tulee kuitenkin antaa pääosa koulutusvastuuseensa kuuluvien tutkintojen ja alojen opetuksesta itse.

Nykyisen koulutusvastuusäätelyjärjestelmän lähtökohtana on, että koulutusvastuu kattaa kaikki syklit. Aiemmin ei ole hyväksytty esityksiä, jotka eivät kata kaikkia syklejä. Jos koulutuspolku ja mahdolliset sektorien väliset siirtymät on kokonaisuudessaan etukäteen suunniteltu, tarvitaan yhteistä pohdintaa siitä, onko aina tarkoituksenmukaista vaatia kaikilla aloilla koko koulutuspolun järjestämistä yhdessä korkeakoulussa. Lisäksi on tarpeen pohtia, tulisiko korkeakoulusektoreilla olla eri sykleihin liittyviä profiileja.

Erityisesti alueellisiin koulutustarpeisiin on pyritty vastaamaan korkeakoulujen yhteistyöllä. Mikäli yhteistyöllä ei ole voitu vastata osaajatarpeisiin esimerkiksi alueellisista haasteista ja pitkäaikaisesta osaajapulasta johtuen, uusia koulutusvastuita on myönnetty. (Esimerkiksi Oulun yliopiston psykologikoulutus ja Itä-Suomen yliopiston logopedikoulutus).

Korkeakoulujen välisen yhteistyön mahdollisuuksia ei ole vielä täysimääräisesti hyödynnetty. Korkeakoulut esittävät osaajapulaan vastaamiseksi usein uusia koulutusvastuita, vaikka työvoimatarpeisiin voitaisiin vastata myös korkeakoulujen yhteistyöllä. Tämä olisi usein myös nopeampi tapa vastata työvoimatarpeisiin.

22. Koulutusvastuujärjestelmä uudistetaan nykyistä joustavammaksi, ja paremmin työmarkkinoiden tarpeisiin vastaavaksi. Koulutusvastuujärjestelmän uudistus valmistellaan vuoden 2022 loppuun mennessä.

- Koulutusvastuun tulee olla aina oikeus ja velvollisuus ja sen tulee jatkossakin kattaa vain tutkintokoulutus. Näiltä osin nykytilanteeseen ei esitetä muutoksia. Erikoistumiskoulutusta voisi järjestää jatkossakin aloilla, joilla korkeakoululla on koulutusvastuu.
- Koulutusvastuusäätelyä ei tule laajentaa muuhun kuin tutkintokoulutukseen, jotta ei luoda uusia rajoitteita korkeakoulujen mahdollisuuksiin jatkuvan oppimisen tarjontaan.
- Korkeakoulujen välinen yhteistyö on ensisijainen tapa vastata osaajatarpeisiin esimerkiksi opetusyhteistyötä lisäämällä. Mikäli yhteistyöllä ei voida vastata osaajatarpeisiin esimerkiksi alueellisista tarpeista ja pitkäaikaisesta osaajapulasta johtuen, uusia koulutusvastuita voidaan myöntää.
- Yhteisen tilannekuvan muodostamiseksi työelämän ennakoituista tarpeista ja niiden vaikutuksista koulutusvastuisiin lisätään korkeakoulujen keskinäistä yhteistyötä sekä korkeakoulujen ja opetus- ja kulttuuriministeriön yhteistyötä. Ennakointitietoa hyödynnetään yhteistyössä nykyistä vahvemmin.
- Koulutusvastuujärjestelmää tulee joustavoittaa siten, että se perustuu jatkossa nykyistä laajempiin kokonaisuuksiin alojen erityispiirteet huomioiden. Tässä yhteydessä tarkastellaan lisäksi tutkintokohtaisten koulutusvastuiden täsmennykset siten, että mahdolliset erot korkeakoulusektorien välillä ovat tarkoituksenmukaisia.
- Pääsääntönä tulee edelleen olla, että koulutusvastuu kattaa kaikki syklit yliopistosektorilla. Yliopistojen profiloituminen ei näin kytkeytyisi eri tutkintotasoihin siten, että osa korkeakouluista keskittyisi kandidaatti- ja osa maisteri- ja tohtorikouluttajiksi. Ammattikorkeakoulusektorilla ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon järjestäminen olisi jatkossakin mahdollisuus, ei velvollisuus.
- Koulutusvastuu voisi kuitenkin kohdistua vain osaan sykleistä perustelluissa tilanteissa. Tällöin opiskelijoiden kannalta sujuvampi koulutuspolku tulee rakentaa siten, että siirtyminen seuraavan syklin koulutukseen esimerkiksi toiselle korkeakoulusektorille on työelämään sijoittumisen kannalta perusteltua eikä pidennä koulutuspolun kokonaispituutta. Korkeakoulujen, joiden välillä sykliltä toiselle siirtyminen tapahtuu, tulee sopia siirtymistä ja yhteisesti määritellyistä koulutuspoluista ennen koulutusvastuumuutoksen hakemista. Koulutusvastuiden myöntämisen perusteiden ja laadun osoittamisen mekanismien (laatukriteerien) tulee olla selkeät.

Nykyisessä koulutusvastuiden säätelyjärjestelmässä ei ole määritelty selkeitä ja läpinäkyviä kriteereitä eikä prosessia koulutusvastuun myöntämiselle. Tämä on johtanut nopeasti käynnistettävissä olevien ja vetovoimaisten koulutusten osalta koulutusvastuuesityksiin, riippumatta yhteistyömahdollisuuksien hyödyntämisestä tai perustellusta osaajapulatarpeesta.

- Koulutusvastuu vastaa valtakunnalliseen ja alueelliseen tarpeeseen ja siinä on huomioitu koulutuksen vetovoima sekä työllistymisnäkymät ml. harjoittelumahdollisuudet.
- Koulutusvastuuesitys sisältää investointi- ja kehittämissuunnitelman koulutusvastuun edellyttämästä osaamisesta. Suunnitelma sisältää koulutuksen toteutukseen tarvittavat opetus- ja tutkimusresurssit sekä kustannusarvion ja rahoitussuunnitelman.

- Suunnitelmassa kuvataan koulutuksen tuottama osaaminen ja sen kytkeytyminen korkeakoulun strategiaan valintoihin. Lisäksi kuvataan yhteistyö muiden suomalaisten ja ulkomaalaisten korkeakoulujen sekä työ- ja elinkeinoelämän kanssa.
- Koulutusvastuulla pystytään tuottamaan ja kehittämään korkeatasoista opetusta ja tutkimusta sekä yhteiskunnallista vaikuttavuutta.
- Koulutusvastuissa, jotka edellyttävät yhteistyötä muiden korkeakoulujen kanssa, koulutuspolut ovat selkeitä, suunnitelmallisia ja sujuvia.
- Lakkautettava koulutusvastuu huomioi korkeakoulujen työnjaon sekä mahdolliset koulutustarpeen muutokset. Mikäli koulutustarpeessa ei ole nähtävissä olennaista muutosta, tulee laatia suunnitelma koulutuksen toteuttamisesta muilla järjestelyillä kuten koulutuksen siirtyminen toisen korkeakoulun vastuulle ja laadun varmistaminen siirtymäaikana.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö hyödyntää koulutusvastuuesitysten arvioinnissa esitysten mukaisten alojen riippumattomia asiantuntijoita, jotka antavat lausunnot esityksistä. Asiantuntijat arvioivat esityksiä tehneiden korkeakoulujen mahdollisuuksia koulutuksen laadukkaaseen toteuttamiseen ottaen huomioon myös koulutuksen ja tutkimuksen yhteyden.

23. Korkeakoulutuksen tilaa tarkastellaan säännöllisesti esimerkiksi valtakunnallisen koulutuksen tilastotarkastelun pohjalta (vrt. Tieteen tila). Raportti tuottaisi tietoa korkeakoulujen edellytyksistä tuottaa koulutusvastuiden edellyttämää laadukasta koulutusta.
24. Koulutusvastuukysymykset kytetään korkeakoulujen ja ministeriön väliseen sopimusprosessiin. Korkeakoulujen strategiatyöhön pohjautuvan neuvotteluaineiston tulee kattaa myös mahdolliset koulutusvastuuesitykset ja niiden perustelut. Tässä yhteydessä tarkastellaan koulutusvastuiden vaatimat resurssit ja investoinnit.
25. Korkeakoulujen yhteistyön kannustemekanismeja tulee vahvistaa resurssien käytön tehostamiseksi. Rahoitusmalleja tulee kehittää siten, että ne edistävät korkeakoulujen yhteistyötä ja olemassa olevan osaamisen hyödyntämistä.
26. Uusiin koulutusvastuisiin ei tule pääsääntöisesti myöntää erillisrahoitusta. Yliopistojen valtakunnallisen erityistehtävärahoituksen päällekkäisyys koulutusvastuusääntelyn kanssa tulee ottaa tarkasteluun.

Selkeytetään tutkintonimikkeet

Korkeakoululaitoksen duaalimallin keskeinen ajatus on, että yliopistot ja ammattikorkeakoulut tuottavat erilaista osaamista yhteiskunnan ja työelämän tarpeisiin. Molempien sektoreiden tutkinnoilla on oma profiilinsa, mikä turvaa monipuolisen korkeakoulutuksen tarjonnan.

Ammattikorkeakoulujen eräät tutkintonimikkeet ja niiden määräytymisperusteet ovat edelleen osittain epäselviä opiskelijoille ja työelämälle ja tästä on aiheutunut jonkin verran ongelmatilanteita. Erityisesti sosiaali- ja terveysalalla tutkintonimikkeet ovat hyvin lähellä ammattinimikkeitä. Korkeakoulujen arviointineuvosto on vuonna 2010 todennut, että ammattikorkeakoulututkintojen nimikkeet eivät vertaudu yliopistotutkintojen nimikkeisiin ja että nykyiset nimikkeet eivät kuvaa tutkinnon tasoa.

Ylempien ammattikorkeakoulututkintojen nykyiset tutkintonimikkeet eivät sovi parhaalla tavalla kaksiportaiseen tutkintorakenteeseen. Tutkintonimikkeet ovat joissakin tapauksessa ohjanneet epätarkoituksenmukaisella tavalla koulutuksen suunnittelua ja opiskelijoiden hakeutumista koulutukseen. Koulutusväylien hankaloituminen tutkintonimikkeiden takia ei ole korkeakoulujärjestelmän toimivuuden ja työelämän kehittämisen kannalta tarkoituksenmukaista eikä toivottavaa.

Monet ammattikorkeakoulusektorin tutkintonimikkeet koetaan työmarkkinoita jäykistävinä ja vahvasti ammattinimikkeisiin sidoksissa olevina. Erityisesti tämä näkyy säännellyissä ammateissa (sosiaali- ja terveysala, rakennusala). Tarve erillisille tutkintonimikkeille tulee käydä järjestelmällisesti läpi. Tässä yhteydessä tulee pohtia, onko kaikille nykyisille tutkintonimikkeille tarvetta, vai palvelisiko nykyistä väljempi koulutusvastuiden määrittely paremmin myös työelämän tarpeita. Tarkastelussa pohditaan mahdollisuus koulutusvastuun myöntämiselle alojen täsmentämisen kautta (vrt. tekniikka, liiketalous).

27. Ammattikorkeakoulujen tutkintonimikkeet (ml. YAMK) ja niihin liittyvät muutostarpeet käsitellään erikseen koulutusvastuujärjestelmän valmistelun yhteydessä kevään 2022 aikana.

Korkeakoulujen tutkintonimikkeiden tulee viestiä ennen kaikkea osaamisen tasosta. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon osalta ammattinimikkeisiin sidoksissa olevat tutkintonimikkeet ovat tästä syystä erityisen ongelmallisia.

Koulutusvastuusäätelyn alakohtaisen joustavoittamisen ja tutkintonimikkeitä koskevat periaatteet laaditaan OKM:n, Unifin ja Arenen yhteisessä valmistelussa. Alakohtaiset ehdotukset laaditaan Unifin ja Arenen yhteistyönä. Alakohtaisessa työssä tulee huomioida jo olemassa olevat työryhmät ja hankkeet, esim. sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen kehittämisen hanke ja kuntoutusalan kehittämisfoorumin työ.

Vaikutus työvoiman tarjontaan

Koulutusvastuisiin tehtävien muutosten vaikutukset alakohtaiseen työllistymiseen ovat nähtävissä vasta usean vuoden viiveellä johtuen korkeakoulututkintojen pitkistä suoritusajoista. Tästä syystä koulutusvastuut eivät ole nopea keino vastata akuuttiin tai pitkittyneeseen, usein alueelliseen osaajapulaan.

Vaikka uusiin koulutusvastuisiin ei myönnettäisi erillisrahoitusta, uusi koulutusvastuu ja sen pitkäjänteinen kehittäminen ja sitoutuminen vaativat huomattavaa lisäresursointia korkeakoulussa.

Koulutusvastuiden joustavoittaminen, erityisesti tutkintonimikkeiden osalta, saattaa helpottaa ammattien välistä liikkuvuutta ja uusien työnkuvien kehittymistä työmarkkinoilla, millä on positiivisia vaikutuksia osaavan työvoiman saatavuuteen.

Kustannukset

Koulutusvastuut edellyttävät pitkäjänteistä ja ennustettavaa rahoitusta. Korkeakoulujen yhteistyön kannusteet ja rahoitusmallin mahdollisuudet tulevat esille digivision edetessä. Tässä yhteydessä tulee mahdollistaa se, että alueellisiin ja valtakunnallisiin osaamistarpeisiin vastaava koulutus ja työvoiman tarve

voidaan kannattavasti ja laadukkaasti toteuttaa myös digivision lähtökohdista, jossa opiskelijan omat valinnat ja opintopolut korostuvat.

Korkeakouluilla on keskinäisillä sopimuksilla mahdollisuus sopia tutkintojen tuottamiseen liittyvästä työnjaosta ja siihen liittyvistä rahavirroista.

Digitalisaation mahdollistaman ala- ja aluekohtaisen yhteistyön vauhdittamiseksi tarvitaan kannusteita niin digitaalista tarjontaa tuottaville kuin sitä hyödyntäville korkeakouluille.

Liitteet

Mallinnuksia korkeakoulutuksen aloituspaikkojen ja uusien ulkomaalaisten opiskelijoiden edellyttämästä lisärahoitustarpeesta ammattikorkeakouluille ja yliopistoille

Korkeakoulutuksen aloituspaikkojen lisääminen

1. Korkeakoulutettujen 25–34 vuotiaiden 50 % tavoite saavutetaan vuonna 2030, tuhatta euroa

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Yhteensä
AI	174 400	348 800	523 200	645 280	540 640	366 240	191 840	69 760	2 860 160
AII	174 400	348 800	523 200	654 000	566 800	392 400	218 000	87 200	2 964 800
AIII	174 400	348 800	523 200	662 720	592 960	418 560	244 160	104 640	3 069 440
BI	150 400	300 800	451 200	556 480	466 240	315 840	165 440	60 160	2 466 560
BII	150 400	300 800	451 200	564 000	488 800	338 400	188 000	75 200	2 556 800
BIII	150 400	300 800	451 200	571 520	511 360	360 960	210 560	90 240	2 647 040

A. Paikan vastaanottaneiden lisäys I syklissä lähtötasoon verrattuna 21 800 vuosina 2023–2026.

Tämän jälkeen aloituspaikan vastaanottaneet lähtötasolle, YO 5 v ja AMK 3,5 v (vuosittain 8 000 euroa/opisk.). AI: YO/AMK 40:60, AII: YO/AMK 50:50 ja AIII: YO/AMK 60:40

B. Paikan vastaanottaneiden lisäys I syklissä lähtötasoon verrattuna 18 800 vuosina 2023–2026.

Tämän jälkeen aloituspaikan vastaanottaneet lähtötasolle, YO 5 v ja AMK 3,5 v (vuosittain 8 000 euroa/opisk.), lisäksi 3 000/v ensikertalaisen osuuden kasvu olemassa olevan tarjonnan sisällä
BI: YO/AMK 40:60, BII: YO/AMK 50:50 ja BIII: YO/AMK 60:40

Lisäksi ulkomaalaisten opiskelijoiden lisäys. Tämän lisäksi lisämäärärahatarpeita tulisi vielä opintososiaalsiin etuuksiin.

2. Korkeakoulutettujen 25–34 vuotiaiden 50 % tavoite saavutetaan vuonna 2035, tuhatta euroa

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
AI	67 200	134 400	201 600	249 040	275 920	275 920	275 920
AII	67 200	134 400	201 600	252 000	285 600	285 600	285 600
AIII	67 200	134 400	201 600	255 360	295 680	295 680	295 680
BI	43 200	86 400	129 600	159 840	177 120	177 120	177 120
BII	43 200	86 400	129 600	162 000	183 600	183 600	183 600
BIII	43 200	86 400	129 600	164 160	190 080	190 080	190 080
	2030	2031	2032	2033	2034	2035	Yhteensä
AI	275 920	275 920	208 720	141 520	74 320	26 880	2 483 280
AII	285 600	285 600	218 400	151 200	84 000	33 600	2 570 400
AIII	295 680	295 680	228 480	161 280	94 080	40 320	2 661 120
BI	177 120	177 120	133 920	90 720	47 520	17 280	1 594 080
BII	183 600	183 600	140 400	97 200	54 000	21 600	1 652 400
BIII	190 080	190 080	146 880	103 680	60 480	25 920	1 710 720

A. Paikan vastaanottaneiden lisäys I syklissä lähtötasoon verrattuna 8 400 vuosina 2023–2031. Tämän jälkeen aloituspaikan vastaanottaneet lähtötasolle, YO 5 v ja AMK 3,5 v (vuosittain 8 000 euroa/opisk.)
AI: YO/AMK 40:60, AII: YO/AMK 50:50 ja AIII: YO/AMK 60:40

B. Paikan vastaanottaneiden lisäys I syklissä lähtötasoon verrattuna 5 400 vuosina 2023–2031. Tämän jälkeen aloituspaikan vastaanottaneet lähtötasolle, YO 5 v ja AMK 3,5 v (vuosittain 8 000 euroa/opisk.), lisäksi 3 000/v ensikertalaisen osuuden kasvu olemassa olevan tarjonnan sisällä BI: YO/AMK 40:60, BII: YO/AMK 50:50 ja BIII: YO/AMK 60:40

Lisäksi ulkomaalaisten opiskelijoiden lisäys. Tämän lisäksi lisämäärärahatarpeita tulisi vielä opintososiaaliin etuuksiin.

Uusien ulkomaalaisten opiskelijoiden lisääminen

**3. Uusien ulkomaalaisten opiskelijoiden lisääminen (I ja II sykli) vuodesta 2023 vuoteen 2032
1 000/v, tuhatta euroa**

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
AI	8 000	24 000	44 800	68 000	91 200	114 400	137 600
AII	8 000	24 000	44 000	66 000	88 000	110 000	132 000
AIII	8 000	24 000	43 200	64 000	84 800	105 600	126 400
BI	3 500	10 500	19 600	29 750	39 900	50 050	60 200
BII	3 500	10 500	19 250	28 875	38 500	48 125	57 750
BIII	3 500	10 500	18 900	28 000	37 100	46 200	55 300
	2030	2031	2032	2033	2034	2035–	Yhteensä
AI	160 800	184 000	207 200	222 400	229 600	232 000	1 724 000
AII	154 000	176 000	198 000	212 000	220 000	220 000	1 652 000
AIII	147 200	168 000	188 800	201 600	206 400	208 000	1 576 000
BI	70 350	80 500	90 650	97 300	100 450	101 500	754 250
BII	67 375	77 000	86 625	92 750	96 250	96 250	722 750
BIII	64 400	73 500	82 600	88 200	90 300	91 000	689 500

A. Uusien ulkomaalaisten opiskelijoiden lisäys 1 000/v 2023–2032. Tämän jälkeen uusien ulkomaalaisten lisäysvolyyymi säilyy, YO 2 v ja AMK 3,5 v (**vuosittain 8 000 euroa/opisk.**) AI: YO/AMK 40:60, AII: YO/AMK 50:50 ja AIII: YO/AMK 60:40

B. Uusien ulkomaalaisten opiskelijoiden lisäys 1 000/v 2023–2032. Tämän jälkeen uusien ulkomaalaisten lisäysvolyyymi säilyy, YO 2 v ja AMK 3,5 v (**vuosittain 3 500 euroa/opisk.**) BI: YO/AMK 40:60, BII: YO/AMK 50:50 ja BIII: YO/AMK 60:40

Mikäli B-tarkastelussa lukuvuosimaksutuotoilla pystyttäisiin kattamaan koulutuksen kustannuksista vain 25 % (oletuksena olevan 75 % sijaan), niin keskimääräinen vuotuinen kustannus nousisi 6 500 euroon/opiskelija. Tällöin lisärahoitustarve olisi 1,85-kertainen edellä esitettyyn.

Ohjelman työryhmien jäsenet

Ohjausryhmä

ylivohtaja Atte Jääskeläinen, opetus- ja kulttuuriministeriö, puheenjohtaja

johtaja Erja Heikkinen, opetus- ja kulttuuriministeriö

rehtori Keijo Hämäläinen, Jyväskylän yliopisto

rehtori Jouni Koski, Laurea-ammattikorkeakoulu

koulutuspoliittinen asiantuntija Jani Kykkänen, Suomen Ylioppilaskuntien liitto SYL ry

ohjelmapäällikkö Petra Lehto, työ- ja elinkeinoministeriö

pääjohtaja Heikki Mannila, Suomen Akatemia

toiminnanjohtaja Ida Mielityinen, Arene ry

rehtori Ilkka Niemelä, Aalto-yliopisto

neuvotteleva virkamies Sanna Nieminen, valtiovarainministeriö

korkeakoulupolitiikan asiantuntija Anniina Sippola, Suomen opiskelijakuntien liitto SAMOK ry

rehtori Antti Syväjärvi, Lapin yliopisto

rehtori Mervi Vidgrén, Savonia-ammattikorkeakoulu

johtaja Birgitta Vuorinen, opetus- ja kulttuuriministeriö

hallinnollinen avustaja Pauli Kettunen, opetus- ja kulttuuriministeriö, sihteeri

Analyysi ja vaikutukset

opetusneuvos Jorma Karhu, opetus- ja kulttuuriministeriö, puheenjohtaja

opetusneuvos Jukka Haapamäki, opetus- ja kulttuuriministeriö

opetusneuvos Ilmari Hyvönen, opetus- ja kulttuuriministeriö

neuvotteleva virkamies Sanna Nieminen, valtiovarainministeriö

erityisasiantuntija Allan Seuri, valtiovarainministeriö

opetusneuvos Soili Vasikainen, opetus- ja kulttuuriministeriö

erityisasiantuntija Minna Ylikännö, työ- ja elinkeinoministeriö

Koulutusvastuujärjestelmän uudistaminen

opetusneuvos Maarit Palonen, opetus- ja kulttuuriministeriö, puheenjohtaja

opetusneuvos Tomi Halonen, opetus- ja kulttuuriministeriö

hallitusneuvos Laura Hansén, opetus- ja kulttuuriministeriö

opetusneuvos Sanna Hirsivaara, opetus- ja kulttuuriministeriö

rehtori Riitta Konkola, Metropolia-ammattikorkeakoulu

vararehtori Sari Lindblom, Helsingin yliopisto,

rehtori Riitta Rissanen, Lapin ammattikorkeakoulu

vararehtori Jaana Sandström, LUT-yliopisto

rehtori Matti Sarén, Kajaanin ammattikorkeakoulu

opintoasiainjohtaja Petri Sjöblom, Turun yliopisto

Osaavan työvoiman tarjonnan lisääminen

opetusneuvos Maija Innola, opetus- ja kulttuuriministeriö, puheenjohtaja

opetusneuvos Päivi Bosquet, opetus- ja kulttuuriministeriö

opetusneuvos Sanna Hirsivaara, opetus- ja kulttuuriministeriö

opetusneuvos Ilmari Hyvönen, opetus- ja kulttuuriministeriö

rehtori Elina Juntunen, Diakonia-ammattikorkeakoulu

rehtori Turo Kilpeläinen, LAB-ammattikorkeakoulu

rehtori Tapio Kujala, Tampereen ammattikorkeakoulu

vararehtori Mikael Lindfelt, Åbo Akademi

johtaja Jukka Mäkinen, Tampereen yliopisto

opintopalveluiden johtaja Miia Turtiainen, Itä-Suomen yliopisto

opetusneuvos Marjo Vesalainen, opetus- ja kulttuuriministeriö

opetusneuvos Saara Vihko, opetus- ja kulttuuriministeriö

Koulutus- ja työperusteisen maahanmuuton lisääminen

johtaja Birgitta Vuorinen, opetus- ja kulttuuriministeriö, puheenjohtaja

opetusneuvos Paavo-Petri Ahonen, opetus- ja kulttuuriministeriö

rehtori Mona Forsskåhl, Yrkeshögskolan Arcada

rehtori Jaakko Hallila, Seinäjoen ammattikorkeakoulu

vararehtori Tapio Koivu, Oulun yliopisto

vararehtori Minna Martikainen, Vaasan yliopisto

opetusneuvos Ulla Mäkeläinen, opetus- ja kulttuuriministeriö

opetusneuvos Kaisu-Maria Piironen, opetus- ja kulttuuriministeriö

rehtori Karen Spens, Svenska Handelshögskolan

rehtori Vesa Taatila, Turun ammattikorkeakoulu